

Udtalelse vedrørende betydningen af en negativ tilbagemelding fra ansøgerens kommune i forbindelse med indhentelse af tilsagn om plejetilladelse

(Til samtlige adoptionssamråd, samrådssekretariater, formidlende organisationer samt Adoption og Samfund, den 15. maj 2003)

Adoptionsnævnet har fra et samrådssekretariat modtaget en henvendelse vedrørende betydningen af en negativ tilbagemelding fra ansøgerens kommune i forbindelse med indhentelse af tilsagn om plejetilladelse.

Den konkrete sag drejer sig om et ansøgerpar, der i forvejen har en alvorligt syg og handicappet søn. Kommunen har i denne sag oplyst følgende:

"Familien vurderes på nuværende tidspunkt ikke at have overskud til at adoptere et barn, hvorfor der ikke vil kunne gives en plejetilladelse. Der vurderes dog ikke at være hindringer for, at familien på et senere tidspunkt kan få tildelt en plejetilladelse med henblik på adoption".

Indledningsvis bemærkes, at kommunen i den konkrete sag synes at have grebet spørgsmålet forkert an, idet kommunen i sin udtalelse tager stilling til, om ansøgerne efter kommunens opfattelse har overskud til at adoptere. Denne vurdering henhører ikke under kommunen, men under samrådet.

Sagen har imidlertid givet Adoptionsnævnet anledning til overvejelser omkring den situation, hvor kommunen i forbindelse med en adoptionssag afviser at give ansøgerne et tilsagn om plejetilladelse.

Er et tilsagn om plejetilladelse et egentligt krav i forbindelse med godkendelse som adoptant?

Det fremgår af § 5, stk. 1, i godkendelsesbekendtgørelsen, at en ansøger kan godkendes som adoptant, når ansøgeren opfylder kravene i §§ 6-9, og ansøgeren i øvrigt kan anses for egnet til at opfostre et adoptivbarn alene, eller hvis ansøgeren er gift, sammen med sin ægtefælle.

§§ 6-9 indeholder krav til ansøgerens alder, forhold vedrørende helbred, bolig, økonomi og straf, samlivs-krav samt deltagelse i adoptionsforberedende kursus.

Spørgsmålet om indhentelse af tilsagn om plejetilladelse er ikke direkte reguleret i godkendelsesbekendtgørelsen, men de oplysninger, der indgår i vurderingen af spørgsmålet om plejetilladelsen, kan dog naturligvis vedrøre de krav, der stilles efter §§ 6-9.

Selve kravet om et positivt tilsagn om plejetilladelse kan imidlertid kun betragtes som et egentligt godkendelseskrav, hvis det kan indfortolkes i kravet om, at ansøgeren "i øvrigt" kan anses for egnet til at opfostre et adoptivbarn, således at man kun opfylder kravet om "i øvrigt" at kunne anses for egnet, hvis man kan opnå et tilsagn om plejetilladelse.

Spørgsmålet om betydning af en negativ tilbagemelding fra kommunen, herunder spørgsmålet om, hvorvidt tilsagnet om plejetilladelse er et egentligt godkendelseskrav, er ikke reguleret i Vejledning om international adoption, hvoraf følgende fremgår om indhentelse af tilsagnet (s. 81):

"Endelig skal amtskommunen fra ansøgerens primærkommune indhente et forhåndstilsagn om, at primærkommunen vil være indstillet på at udstede plejetilladelse til et konkret adoptivbarn, hvis ansøgeren godkendes som adoptant. Det bemærkes, at primærkommunen normalt vil udstede plejetilladelsen på grundlag af de undersøgelser, som amtskommunen allerede har foretaget. Primærkommunen vil således kun skulle foretage en selvstændig undersøgelse af ansøgerens forhold, hvis kommunen er i besiddelse af oplysninger om ansøgeren, som ikke fremgår af adoptionssagen og som kan begrunde en selvstændig undersøgelse."

Hovedformålet med indhentelse af tilsagnet om plejetilladelse er på et tidligt tidspunkt at gøre op med spørgsmålet om, hvorvidt kommunen er i besiddelse af oplysninger - eventuelt oplysninger som samrådet ikke har kendskab til - der kan betyde, at der ikke kan udstedes plejetilladelse.

Af Socialministeriets Vejledning om særlig støtte til børn og unge (vejledning nr. 4 af 16. januar 2002) fremgår, at der ved undersøgelse i forbindelse med stillingtagen til plejetilladelse bl.a. lægges vægt på oplysninger om alder, ægteskabelige forhold, samlivets varighed, antal børn i hjemmet, økonomi, helbred og individuelle ressourcer (jf. bilag A). Undersøgelseskriterierne svarer altså i vidt omfang til undersøgelseskriterierne i sager om godkendelse som adoptant.

Dette betyder formentlig i praksis, at forhold, der efter kommunens opfattelse medfører afslag på plejetilladelse, også ofte vil give anledning til problemer i forbindelse med godkendelse af ansøgeren som adoptant.

Samrådet er imidlertid ikke bundet af kommunens vurdering af forholdene i relation til plejetilladelsessagen i en sådan forstand, at samrådet er afskåret fra konkret at nå til den konklusion, at de samme forhold ikke kan anses for at være til hinder for godkendelse som adoptant.

Dette gælder så meget desto mere i fase 1 af undersøgelses- og godkendelsesforløbet, idet en række af de forhold, der kan føre til "afslag" på tilsagn om plejetilladelse, er forhold, der først skal vurderes i fase 3 af undersøgelses- og godkendelsesforløbet, hvilket den konkrete sag er et eksempel på.

En ansøger vil derfor kunne godkendes som adoptant uden, at der foreligger et tilsagn om plejetilladelse, og tilsagnet kan derfor ikke anses for et egentligt godkendelseskrav, herunder for et krav, der skal være opfyldt, hvis ansøgeren "i øvrigt" skal kunne anses for egnet til at opfostre et adoptivbarn, jf. godkendelsesbekendtgørelsens § 5, stk. 1.

Dette betyder også, at et "afslag" på tilsagn om plejetilladelse (eller et manglende svar på anmodningen om tilsagnet) ikke i sig selv kan være til hinder for, at fase 1 afsluttes.

Indhentelsen af tilsagnet skal dog iværksættes under fase 1, jf. Vejledningen om international adoption s. 81, og svaret fra kommunen bør foreligge inden fase 3 indledes.

Når tilsagn om plejetilladelse ikke kan anses for et egentligt godkendelseskrav, får det så i øvrigt betydning for godkendelsen som adoptant, at kommunen på forhånd har meldt ud, at der ikke vil blive udstedt plejetilladelse til det barn, som ansøgerne - hvis de godkendes som adoptanter - måtte blive matchet med?

Som det fremgår ovenfor, er et af formålene med indhentelse af tilsagn om plejetilladelse at opnå kendskab til kommunens oplysninger om ansøgeren.

Et andet formål er naturligvis på forhånd så vidt muligt at sikre, at der ikke ved hjemtagelsen af et barn opstår problemer med at få udstedt tilladelse til barnets ophold hos adoptanterne i perioden frem til bevilningens udstedelse.

Der henvises i den forbindelse til servicelovens § 64, stk. 1, hvoraf det fremgår, at *"ingen må modtage et barn under 14 år til døgnophold i privat familiepleje i en sammenhængende periode ud over 3 måneder uden at have tilladelse dertil fra den stedlige kommune"*.

Allerede fordi tilsagnet efter adoptionslovgivningen hverken er et krav i forbindelse med godkendelse som adoptant eller i forbindelse med udstedelse af en adoptionsbevilling, synes der imidlertid at mangle hjemmel til, at man afslår godkendelse som adoptant som følge af manglende tilsagn om plejetilladelsen.

Det bemærkes i den forbindelse, at den omstændighed, at der vil kunne forløbe flere år imellem indhentelse af tilsagnet i fase 1 og hjemtagelsen af barnet, også taler imod, at det manglende tilsagn skulle kunne begrunde et afslag på godkendelse som adoptant, idet ansøgerens forhold i den omtalte periode vil kunne ændre sig væsentligt.

For en ordens skyld tilføjes, at problematikken omkring tilsagn om plejetilladelse efter nævnets opfattelse ikke kan sammenlignes med den problematik, der opstår i sager, hvor der viser sig at være ydet vederlag for barnet, og hvor der i praksis er meddelt afslag på godkendelse som adoptant under henvisning til, at overtrædelsen af adoptionsloven § 15 betyder, at der ikke kan udstedes adoptionsbevilling. Der henvises i den forbindelse til, at det manglende tilsagn om plejetilladelse ikke - i modsætning til et betalt vederlag - udelukker, at adoptionen kan gennemføres.

Konklusion

På baggrund af ovenstående konkluderes, at indhentelse af tilsagn om plejetilladelse bør betragtes som et sagsbehandlingskridt, der først og fremmest skal medvirke til oplysning af sagen, herunder til - i langt de fleste sager - at give amtet en forvisning om, at der ikke på forhånd er oplysninger, der er til hinder for plejetilladelse.

I de relativt få sager, hvor kommunen fremkommer med oplysninger, som efter kommunens opfattelse er til hinder for udstedelse af plejetilladelse, betyder sagsbehandlingskridtet desuden, at samrådet får mulighed for også at lade disse oplysninger indgå i sagen om godkendelse som adoptant, og i de - formentlig ganske få - sager, hvor der meddeles godkendelse som adoptant, uanset at der er meddelt "afslag" på tilsagn om plejetilladelse, tjener sagsbehandlingskridtet desuden til at "advare" såvel ansøger som myndigheder om de problemer, der konkret kan opstå, når hjemtagelse af barnet bliver aktuel.

BILAG A:

Uddrag af Socialministeriets Vejledning om særlig støtte til børn og unge pkt. 223 (vejledning nr. 4 af 16. januar 2002):

"Ved undersøgelsen og afgørelsen af, om der kan gives plejetilladelse til længerevarende ophold, bør der normalt lægges vægt på de samme forhold som ved ansøgning om adoption. Herved undgås, at et langvarigt plejeforhold må afbrydes, fordi det senere viser sig, at adoptionsmyndighederne ikke kan godkende plejeforældrene som adoptanter.

Den indledende undersøgelse vil normalt bestå i en orienterende samtale med plejefamilien, hvor kommunen danner sig et indtryk af familien. Ved denne indledende undersøgelse må familien give oplysninger om alder, ægteskabelige forhold, samlivets varighed, antal børn i hjemmet, økonomi, helbredsforhold mv.

Hvis det allerede efter denne indledende undersøgelse anses for udelukket at give den ønskede plejetilladelse, bør der ikke indhentes yderligere oplysninger.

Normalt vil der ikke kunne gives plejetilladelse til enlige eller personer med kortvarigt forudgående samliv. Også en betydelig aldersforskel (over 40 år) mellem barnet og den, der søger plejetilladelsen, vil normalt tale imod, at der gives plejetilladelse. Det må dog understreges, at der altid skal foretages en individuel vurdering, og at der i den enkelte sag kan foreligge særlige forhold, fx et nært slægtskab mellem barnet og ansøgeren eller anden forudgående tæt tilknytning.

Ved ansøgning om plejetilladelse i forbindelse med længerevarende ophold er det vigtigt, at undersøgelsen drejer sig om de forhold, der er afgørende for vurderingen af, om opholdet vil være til gavn for barnet. Det må derfor i samtaler med ansøgerne afklares, hvad der er baggrunden for ansøgningen, hvilke forventninger ansøgeren har til barnet og plejeforholdet, herunder om varigheden af plejeforholdet. Det er også vigtigt at danne sig et indtryk af plejefamilien, dens baggrund og indbyrdes relationer. Det må også indgå i vurderingen, hvilke erfaringer og forudsætninger familien har med hensyn til børneopdragelse, og om der er andre børn, hvad enten det er egne børn eller andre plejebørn, og aldersfordelingen af eventuelle børn i hjemmet. Herudover vil oplysninger om bolig, skole- og fritidsmuligheder samt familiens kontakter til det omgivende samfund indgå i vurderingen.

Den kommune, der skal give plejetilladelsen, kan også indhente oplysninger om barnet og dets forældre i det omfang, det er nødvendigt for at tage stilling til, om opholdet vil være til gavn for barnet, fx hvis barnet har et handicap, eller hvis der tidligere har været behov for at iværksætte hjælpeforanstaltninger for barnet.

Forinden udstedelse af plejetilladelse, indhentes med ansøgerens samtykke oplysninger om indtægtsforhold. Ligeledes med ansøgerens samtykke indhentes straffeattest fra Kriminalregisteret. De nærmere regler herom er fastsat af Justitsministeriet i bekendtgørelse nr. 218 af den 27. marts 2001. Heraf fremgår, at straffeattest rekvireres af ansøgerens opholdskommune fra den politikreds, hvor ansøgeren bor. I begæringen skal angives, at straffeattesterne skal benyttes i forbindelse med en ansøgning om tilladelse til at have børn i privat familiepleje.

Herudover bør ansøgerne i en helbredserklæring stå inde for, at de helbredsmæssigt er i stand til at påtage sig opgaven. Egentlige helbredsattester for ansøgerne og plejebarnet indhentes, når kommunen finder behov herfor. Den kommune, der forlanger helbredsattest, afholder udgiften dertil.”